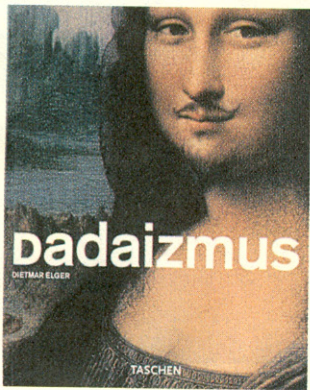

Három új Taschen-kötet a Vince kiadó gondozásában

A dada örök

A Taschen kiadó irányzatokat bemutató sorozatának három új darabja a Vince kiadó jóvoltából már magyarul is olvasható. A Dadaizmus, a Minimal art és az Újmédia-művészet annak a szándéknak a legfrissebb termékei, amely neves német, angol, amerikai szerzők tollából sok példával és közérthető nyelven kívánja a művészettörténet nagy korszakait és irányzatait bemutatni.

A Dadaizmus kötet kétségtelűen a legösszetettebb és leginkább alpműnek mondható, akkor is, ha a terjedelem és a népszerű-tudományos nyelvezet korlátokat szab a szerző Dietmar Elgernek. A 96 oldalas album – amiként másik két társa – bevezetőjében leginkább idézetek tükrében kínál tájékoztatást a

korszakról és az irányzatról. Borus Judit igényes fordításában a dadaszövegek abszurditása, a német szófurdulatok és viccek – nem véletlen, hogy a dada a húszas évek Németországából és a németajkú Svájcából indult világhódító útjára – is befogadhatókká válnak. A szakszerű interpretáció hűen adja vissza a mozgalom frázisait és szövegmontázsait.

Mindhárom könyv – s a sorozat koncepciójának megfelelően az eddigi kötetek is – számos tipikus vagy annak vélt példával illusztrálja a felvetett témát. A dadakötet olyan szerzőket is felsorol, akik csak érintőlegesen, korai korszakukban kapcsolódtak a mozgalomhoz. Lapjain így jelenhet meg Hans Arp vagy George Grosz néhány alkotása is.

A dada jelentőségét a minimalizmus is elismeri, így a kötetet jegyző Daniel Marzona a ready made-ekre (és Duchamp munkásságára) is utal például Dan Flavin neonművei kapcsán. Míg a dadakönyvben gyakran felbukkan a (fekete) humor mint szellemi mozgatóerő, a minimal art kötetben erre sajnos kevés utalás történik. Pedig az ironia jelen van például Larry Bell Kocka No.2 művében is. Ő maga azt írja: „Műveim a »semmiről« szólnak, és a szó szoros értelmében vett »ürességet, a tartalom hiányát« jelenítik meg.” (A kötet fordítója Szikra Renáta.)

A legnehezebb dolga a Mark Tribe–Reena Jana párosnak volt, hisz egy állandóan változó, gyakran csak a világhálón látható-létező műfajt és/vagy irányzatot kellett állóképekben és leírásokban ismertetniük. A magyar fordító, Beöthy Balázs szakszerű és – amennyiben ez lehetséges volt – a magyar szakolvasó és laikus igényeit egyaránt kielégítő, pontos fordítást adott a nemzetközi újmédia-művészeti alkotásokról. Itt sem kerülhető ki a párhuzam felismerése a dadaizmussal. Mark Napier Shredder 1.0 (Fájldaráló) című komputerműve valószínűleg meg sem születhetett volna Kurt Schwitters művészetének ismerete nélkül.

A komputer világában, a világhálón keringő munkák is sajátos dadaista (neodadaista) kontextusba kerülnek az ősdadával. A Supermario-felhők alkotójának, Cory Arcangelnek az animációja nem más, mint reflexió a gyermekkor utáni nosztalgiára. Jellegzetes gyermeki világkép. Ezt a maga idejében a dada is képviselte – és ezt teszi ma a neodada is.

A három kötet olvasása közben fogalmazódott meg bennem egy hiányérzet: jó lenne kiegészíteni a magyar nyelvű köteteket a magyarországi szcena – az egykor volt magyar dada (Kassák, Palasovszky Ödön és kortársaik) vagy a magyar minimalisták és médiaművészek – alkotásaival. Akkor érhetnék el céljukat igazán és válhatnának tökéletes szakmai-pedagógiai kézikönyvvé a hazai piacon. (Taschen/Vince kiadó: Dadaizmus, 2006; Minimal art, 2006; Újmédia-művészet, 2007. Egyenként 96 oldal, 2750 forint.)

SINKÓ ISTVÁN

